

EĞİTİMİN ÜLKEMİZDEKİ YAŞANMIŞLIĞI

Selçuk Esen
Elektronik Yüksek Mühendisi
selcuk.esen@emo.org.tr

Gelecek günlerin, teknolojinin denetimi altında yaşama doğru doludizgin gittiğinin farkındayız. Bugün ve yarın anlamının, dünle olan bağlantılarına, coğrafyamızda eğitim anlayışına, gelişimine ve bunları etkileyen sosyolojik politik gerçekliğimizin önemine ilişkin bir şeyler söylemek gerekir. “Oku, hayatını kurtar” döneminin sona erdiği bir ülkede eğitimin nerelerden nerelere geldiği, sorgulanması gereken ilk konudur. “Eğitim, üretimin motorudur” ifadesi ise üzerinde durulması gereken bir diğer temel meseledir.

İmparatorluk döneminde okur-yazarlığın halk yaşamında neredeyse hiç yer bulamaması; aynı dönemde pek çok ülkede matbaa kullanılırken bu teknolojinin ülkemize yaklaşık iki yüz yıl boyunca sokulmamış olması, tarihsel açıdan ayrıca sorgulanmayı hak eden bir gerçektir.

Gelişmekte olan ülkelerin en güncel ve en önemli sorunu olan eğitim, ülkemizde bambaşka bir boyut kazanmaktadır. Eğitim eksikliğini kapatmaya yönelik çabalar bitmek bilmez bir mücadeleye dönüşmüştür. Halkını eğitmeyen yönetimler, eğitimi başkalarına devretmiş; imparatorluk topraklarında yüzlerce misyoner okulu açılmış, eğitim bir maske gibi kullanılmıştır. Bu sürecin sonunda, koskoca bir imparatorluk yıkılıp gittiğinde ülkedeki okur-yazarlık oranı yalnızca yüzde sekizdi.

Cumhuriyet’le birlikte başlayan Aydınlanma dönemi, önemli kazanımlarıyla bir süre yol almayı başardı. Eğitim Birliği Yasası’nın çıkarılması, modern dünyanın yazısı olan Latin alfabesine geçiş, eğitimin yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmaların hız kazanması; Darülfünun’dan üniversiteler dönemine geçiş ve Batı dünyasıyla kurulan ilişkiler aracılığıyla akademisyen yetiştirilmesi; köy insanının eğitimi için gösterilen çabalar ve İkinci Dünya Savaşı sonrasında ülkemize yönelen bilim insanlarının üniversitelere katkıları, hep umut veren hamleler olarak tarihe geçti.

Ne var ki 1950’li yıllarla birlikte bu süreç sekteye uğradı. 1937’de kuruluş adımları atılan, 1947 yılına kadar ülkemizin en önemli eğitim devrimi

olarak öne çıkan Köy Enstitüleri önce çizgisinden çıkarıldı, ardından kapatıldı. İnanç sisteminin sömürüsüne kaynaklık eden eğitim kurumları hızla yayılarak tüm ülkenin tek eğitim kurumu haline getirilirken mesleki eğitim veren eğitim kurumları yok derecesinde azaltıldı. Eğitim Birliği Yasası yürürlükte olmasına karşın sistem, her iktidarın yılda birkaç kez değiştirdiği bir oyuncağa dönüştürüldü. Ders programları ideolojik baskıların etkisiyle yeniden biçimlendirildi; evrim teorisi bile müfredattan çıkarıldı.

Eğitimin ticarileştirilmesi ve sermayenin eline teslim edilmesi, toplumun önemli bir kesimi için yükseköğretimi ulaşılmaz kıldı. Alt eğitim kademelerinde sık sık yapılan değişiklikler ve büyük çoğunluğunun uluslararası düzeyde bilimsel özerkliği ile niteliği tartışmalı olan, donanımsız üniversitelerin sayısının ikiyüzü aşması, mühendislik eğitimi de tartışılır hâle getirdi. Ticarileşen eğitim sisteminden üniversitelerde payını alırken her ilde bir üniversite açmanın yol olduğu gibi bir düşünce egemen oldu. Bilimsel düşüncenin yuvası olması gereken ve her düşüncenin tartışılarak doğruyu bulma çalışmalarına öncülük edecek üniversiteler YÖK denen bir kurumla budandı.

Tüm bu tablo göz önünde bulundurulduğunda, mühendislik eğitiminin sağlıklı bir zemine oturabilmesi için bazı temel adımların atılması kaçınılmaz görünmektedir. Her şeyden önce uluslararası düzeyde kabul görebilecek, bilimsel, özerk ve demokratik bir üniversite anlayışının benimsenmesi gerekmektedir. Öte yandan ülkemizin mühendis ve ara eleman ihtiyacı doğru biçimde belirlenmeli, ihtiyaçlara orantılı kontenjanlar oluşturulmalı ve geleceğin teknolojileri önceliklendirilerek eğitim programları bu doğrultuda şekillendirilmelidir. Son olarak, mühendisleri ara elemana indirgemek yerine ara eleman yetiştirmeye yönelik eğitim programlarının ayrıca planlanması, ele alınması gereken temel konuların başında gelmektedir.